

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h

„ „ „ dvakrat . . . 12 „

„ „ „ trikrat . . . 10 „

za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Možitev učiteljic sploh.

Članek o možnosti tržaskih učiteljic in opomba uredništva o tem — to nam je dalo povod, da se oglašamo tudi kranjske učiteljice.

Koleginja Gregoričeva iz Škedenja je proti poroki učiteljic iz razlogov, ker je ta proti pedagoškimi in družinskimi načelom. Ne vidi nobenih vrlin pri učiteljici-materi. Učiteljice, ki ne čutijo poklica do učiteljstva, naj se poročijo. Poroka učiteljic ni humaniteta, marveč gola sebičnost. Poročene učiteljice bi zanemarjale svoje dolžnosti. Učiteljice ne marajo ravno poroke, marveč pokojnino namesto odpravnine. To so glavne misli referata tov. Gregoričeve, ki so jim tudi ostale kolegince pritrile in sestavile memorandum na „Slovensko učiteljsko društvo.“

Čudile smo se, ko smo čitale ta izvajanja. Nerazsodni svet je proti osebni ženski svobodi — in temu se pridružijo še celo ženske same, učiteljice, odgojevalke, ki bi morale biti prvo-beriteljice za svobodo in enakopravnost ženstva! Danes se odpirajo vrata omikanim in izobraženim ženam v razne stanove; prodira čimbolj načelo enakopravnosti ženstva z moškimi, zato smo s pravim obžalovanjem čitale izvajanja in sklepe tržaskih učiteljic.

Ali je res možnost učiteljic nasprotna pedagoškimi načelom? Pedagogika je zbirka raznih pravil in etičkih naukov za odgojo, ki so lepi, resnični in potrebni, a v praktičnem življenju se le deloma, večkrat celo nič ne ozirajo. Glavno pravilo pedagogike je: Odgoj v materinem jeziku! Kako se ravna po tem pravilu, vedo najbolje tržaski Slovenci. Tista slavna vlada, ki je potrdila pedagoške knjige, pomaga raznarodovati našo dečo vsepovsod. Ako se na taka kardinalna vprašanja pri narodni

odgoji ne ozira, potem se bo podrl svet, ako nastopa v šoli pri odgoji učiteljica-mati!

Zakon je potreben že zaradi moralnega življenja. V tem oziru mora vladati odločna osebna svoboda. Kdor ne čuti potrebe zakona, blagor mu, živi naj sam, pa tudi umrje naj sam. Oni pa, ki hoče stopiti v zakonski stan, naj sam dobro premisli, če bo sladak ali grenak, lahak ali težak. Kakor si bo kdo postlal, tako bo spal; to vse sodi v zasebno družinsko razmerje. V človeški družbi morajo biti zastopani vsi stanovi. Ako bi ne bilo bednih in potrebnih, bi ne bilo boja za kruh, bi ne bilo plemenite sebičnosti. Iz take sebičnosti smo si izvolile tudi učiteljice svoj stan, da nam je mogoče živeti; sebičnost je tudi prirojen človeški nagon, ki se za njim peha ves svet. Mar se naj samo učiteljice iz humanitete odpovemo plemeniti sebičnosti? Če se torej omoži kaka učiteljica ali če jo kdo poroči iz sebičnosti, to nikogar nič ne briga. Sama bodeta nosila udobnosti, križe in težave zakonskega stanu. Sama bodeta odgovorna za svoj obstanek in odgojo svojih otrok. Ako bi katera zanemarjala svoje stanovske dolžnosti zaradi zakona, so tukaj predstojniki, ki morajo temu odpomoči — dolžnosti stanu se morajo izpolnovati natančno in točno, drugače pride kazni. Tako je v drugih stanovih — in tako mora biti tudi pri nas.

Družina je podobna malemu kraljestvu, v katerem kraljujeta in gospodarita svobodno v mejah zakona in ljubezni oče in mati. Oba morata skrbeti za obči blagor svojega malega kraljestva. Ako sta pridna, varčna in sporazumna, jima gre gotovo dobro. O družinskih razmerjih je težko govoriti, ker tu pridejo v poštev neštete okolščine. V vsaki družini so druge razmere, druge zmožnosti, druge navade. Oče in mati morata znati uporabljati razne krajevne, družabne in eksistenčne raz-

mere v svoj prid, če hočeta izhajati z družino in ne zabresti v bedo in pomanjkanje. Tudi učiteljica-mati se mora prilagoditi svojim razmeram tako, da bo izpolnovala natančno svoje stanovske dolžnosti in obenem ne zanemarjala domače hiše, zlasti pa odgoje svojih otrok. Kdor ob dobrem zaslužku ne zna udobno urediti svoje domače hiše in domačega razmerja, ta je slab gospodar. Posledice tega mora nositi sam. Ako pa kdo vestno in natančno izpolnuje svoje stanovske dolžnosti, so zasebne družinske razmere njegova stvar. Zato se čudimo izjavi tov. Gregoričeve, da ne vidi nobenih vrlin pri omoženi učiteljici. Ako ta zadostuje svojemu stanovskemu poklicu, je dovolj velika vrlina, druge vrline bi bilo smešno zahtevati. Kaj čudno pa done na uho besede: „A če se boji pomanjkanja, naj bo oprezná, komu reče usodopolni: da.“ Torej ljubezen, blago srce in sorodstvo duš je po njenem mnenju postranska stvar, prvo je denar in udobnost, na to glejmo učiteljice ali pa ostanimo same. Mar tvori dobra eksistenca v zakonu vso srečo? Dvomimo!

Izvajanje pa, [da bi bila noseča učiteljica v izpodtiko učencem, je smešno. To je nekaj vsakdanjega, vedno in povsod vidnega. Če pa bi bilo morda za šolo neprimerno, ali se temu ne odpomore lahko s primerno obleko, v izrednem slučaju z dopustom? Kdor se pohujšuje zaradi materine nosečnosti, je že prej pohujšan. So druge okolščine, ki otroke pohujšujejo v mnogo večji meri kakor to — to je razbrzdana človeška družba, ki jo otrok povsod vidi, opazuje in posnema. Le ne iskati v pedagogiki nauka za izpodtiko, raztresenje in razmišljanje v onem, brez česar bi bila pedagogika brez pomena!

Tudi trditve o času poroda zaradi dopusta in nadomestovanja ne drži. Po tej trditvi bi moralo učiteljstvo vzeti patent na svoje

zdravje. Ali ne zbolijo v mnogih slučajih in za dlje časa tudi neporočene učiteljice in učitelji? Kdo se izpodtika pa takrat, ako dobijo ti dopust in namestnika? Menda nihče!

Obče je znano in je tudi neovrgljiva resnica, da je mati glavni steber pri odgoji otrok. Komu ni znana materina ljubezen do svojih otrok? Odrasli se spominjajo še v sivi starosti one zlate, otroške dobe, ko so uživali materino ljubezen, nauke in opomine. Pri tem ima veliko ulogo izobrazba. Izobražene matere odgojujejo svoje otroke boljše, temeljitejše in vestnejše kot neizobražene, o tem se vsakdo lahko prepriča v navadnem življenju. Učiteljica-mati bi lahko služila za zgled pri odgoji in ne v izpodtiko ali celo zanemarjenosti. Trditve, da bi stanovske dolžnosti ovirale pri odgoji svojih otrok, je ničeva. Ali so matere na kmetih vedno doma? Koliko dela imajo kmetice izven družinske hiše, je obče znano, pa si znajo vendar pomagati, akoravno nimajo sredstev za izobraženo vzgojiteljico. Kaj pa ženstvo v drugih stanovih, trgovini, obrti in raznih uradih? Ako si znajo te matere pomagati, ki uporabljajo mnogo več časa za delo in zaslužek izven domače hiše, si bo znala menda pomagati tudi pametna učiteljica-mati, ki je odsotna 5 do 6 ur na dan, a ima poleg tega še po dva popolnoma prosta dneva v tednu.

Nasvet, da naj se pomožijo one mlade učiteljice, ki se dolgočasijo v šoli in komaj čakajo konca pouka, zaradi česar trpi pouk in napredek, diši nekako po denunciantstvu in nerazsodnosti, kar ne bi smelo nikdar priti iz ust učiteljice-odgojiteljice. Mlad učitelj kakor učiteljica sta polna življenja. Njima je svet raj, posajen s cvetjem, zabavo in kratkočasjem. Če o solzni dolini še nimata pojma, pa pride zanesljivo pozneje z življenjem, z bridkimi izkušnjami in prevarami. Čimbolj in čimprej jih izmodri življenje, tembolj se zbuja v njih lju-

LISTEK.

Pisma iz onstran groba,

Piše pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Švon.

III.

Upam, dragi Švon, da Ti je Čiro predal drugo pismo, ki sem ga pisal njemu v dokaz, da res pišem jaz, Afron Voljniš.

Nadaljujem.

Ko sem tako zrl sam sebe, se je zbuja v meni spomin na vse, prav na vse, kar sem trgal z zemeljskega telesa svoje lastno meso. To so bile strašne duševne bolečine. Ko sem izbrisal zadnjo pego na „Jazu“, ki me je vezala na zemeljsko snov, sem začutil krog sebe svež pomladni dih novega življenja.

Dragi, do tu, kolikor sem Ti na kratko razložil svoje dogodljaje, je bilo takorekoč rojstvo pojva v novo življenje. To so bile zadnje bolečine, ki sem jih občutil kot posledice črnih dejanj svojega zemeljskega bivanja. Sedaj živim kot bitje brez bolečin, ker so pretrgane vse vezi, ki bi me spajale z zemeljsko materijo.

V meni sta izmrla kes in žalost, nasprotno pa me obdaja oživljajoča radost, ki jo občutim in diham iz vseмира. Moje spoznanje

raste, in marsikaj, kar mi je bilo prej uganka, mi je sedaj jasno kakor beli dan, zakaj z mene je padla temna, neprodorna, črna zavesa snovi.

Vsa moja dejanja, vsi zunanji vtiski, ki so vplivali name, so vstajali, kakor bi se še enkrat ponavljali. Ali ti niso več prohajali, ampak so bili zbrani v mojem spominu, v mojem „Jazu“.

Ko sem jih tako zrl v sebi, sem hotel, da jih izbrisem iz svoje zavesti; rad bi jih bil pregnal, ali stali so tu, kot da bi bili zakovani v mojem „Jazu“. Zopet sem si želel, da prominem.

A kolikor bolj sem to želel, tem bolj so vstajali v meni spomini na moja dejanja, ki so bila črne pege mojega življenja, in tem hujše sem občutil v sebi duševno bol. Moja vest me je preganjala in silila, da uničim ta storjena dejanja. Ali kako uničiti nekaj, kar je storjenega?

Rad bi bil klical na pomoč, ali zaman. Kaj pomaga klic v brezmejno mračno praznino nočnih dalj? Neka hladna sila me je prevela, bil je to kes. S svojo voljo sem trgal svoja slaba dejanja iz svojega zavedajočega se „Jaza“.

V daljavi vstajajo obrisi novih krajev, praznina in noč gineta, grobna tišina peva pesem rojenic, in iz dalje slišim petje ondotnih

prebivalcev. Neka notranja moč me goni naprej, naprej iz te prazne puščave v daljne brezmejne dalje.

Mlad, preroben in v srečo sto novih nad se bližam deželí novega prerodenja in novega življenja.

Želim, da kmalu dosežeš tudi Ti to deželo vedno cvetočih lotosov.

Tvoj

Afron.

IV.

To veš, dragi Švon, da se je pričelo krog mene daniti. Vedno bolj sem se zavedal svojega novega položaja. Pričetkoma sem mislil, da je to petje tukajšnjih prebivalcev, ali motil sem se. Harmonični akordi, ki so doneli iz jutranjih dalj, so postajali vedno milejši in mojo dušo so prešinjali z neko nepopisljivo radostjo in zadovoljstvom. Ta vseirska glasba je bila tako veličastna, da sem gledal v mislih vesolni vesmir kot pevajoče življenje, ki vzdržuje v svoji harmoniji vesolstvo v vesolstvu.

Zatopljen v nebeško simfonijo, ki jo peva vesmir svojemu Stvarniku, sem momentano pozabil, da sem bil nekoč trpin učitelj in rob krivice na zemlji.

Neizrečeno velike, razsežne dalje so se razprostirale pred mano. Nad mano se je dvigal svetel nebesni svod v žareči jutranji zarji.

To je bilo krasno jutro prvega pomladnega dne mojega prebujenja v novo življenje.

Vem, kaj porečeš k temu, dragi prijatelj Švon. „Hladna zemljica pokriva tvoje truplo, ki razpada v nič, kako moreš trditi, da še eksistuješ, živiš, čutiš, misliš in govoriš?“ — Ali bodi prepričan, Švon, da Tvoj prijatelj Afron še živi, še misli in čuti bolj kot je čutil kdaj kot človek. Sedaj sem prost zemeljskih okov. Moj duh plava prosto, kot plava prost sokol prosto v zraku. Gravitacijska sila drži moje razpadajoče truplo v drobno zemljo, a moj duh je prost vsake teže.

Mojega duha, ki je poln radosti, ne teži več zemeljska snov. Obdan je z eterično odejo ki jo nazivljejo navadno perisprit. Namesto snovnega telesa imam zdaj eteričen perisprit, v katerem se zrcali oblika človeka. Čudno, kajne, in vendar je tako.

Pomisli! Ali ne napravi umetnik najprej kalupa, da vlije v njega snov in da tako ustvari zamiselni kip?

In tak kalup je tudi človeško telo, iz katerega se rodi duh. Toda, kaj bi vedel svet o umetnikovem delu, ako bi zamiselni kip ostal zaprt v kalupu?

Zato umetnik razbije kalup, da se mojster in z njim gledalci divijo nad umetniško dovršenim kipom, ko se postavi ljudem na vpogled. In kalup? Kalup razbijejo umetnikovi hlapei,

bezen, vnema in važnost do stanu in poklica. Kdor mladim učiteljicam njih živahnost in veselje do življenja zameri, svedoči, da ne pozna žitja mladosti — to je človek brez srca — kreatura!

Kdo je kriv, da je prišla koleginja Gregoričeva in z njo druge slovenske tržaške kolegije do tega obžalovanja vrednega sklepa? Napačni predsodki so krivi in nihče drugi. Še danes so v orientu žene sužnje svojih mož, še danes smatra necivilizovan svet celo pri nas ženstvo za manj vredno od moštva. Žena je čislana pri mnogih le za uživanje strasti, drugi jo pade milostno v kuhinjo, tretji jo čislajo kot mater in odgojiteljico — v resnici pa zasluži žena zaradi svoje požrtvovalnosti, pridnosti, delavnosti, dušnih zmognosti in vsestranske usposobljenosti popolno osebno svobodo in enakopravnost z moškim spolom.

Osebna svoboda in enakopravnost ženstva z moštvom stopa polagoma, a mora priti s časom v polnem obsegu na dan. Učiteljstvo je prvo sklenilo boriti se na vsi četrti v celi naši državi za enakopravnost učiteljic z učitelji. Enaka odgoja, enak trud, enaka plača in enake pravice je naše geslo. Danes vidimo stopati ženo v razne stanove. Odpirajo se ji vrata v srednje in visoke šole, v zadnjem času je naša vlada dovolila ženstvu vstop v razne obrtne šole. Ženstvo je zastopano ne samo pri učiteljstvu, ampak tudi pri pošti, v veliki meri v trgovini, v raznih obrtjih in uradih.

Ako si zna žena pošteno služiti kruh, menda ji bo dovoljeno tudi uživati ga svobodno po svojih volji. Ako si zna žena sama zaslužiti kruh, bi bilo jako smešno in nesmiselno, ako bi ji kdo zapovedal, da ga mora sama užiti. Smešno in nesmiselno je torej, da bi si nesmelna žena po svoji lastni volji ob dobrem zaslužku izvoliti zakona in družinske udobnosti. Kdor jetemu nasproten, živ v napačnih predsodkih.

Učiteljicam na Kranjskem se le s prošnjo dovoli nekaterim zakon. V zadnjem času se sliši, da se namerava odvzeti poročenim bivšim učiteljicam celo pokojnino. S stališča osebne svobode in enakopravnosti je za učiteljice velika krivica, ako se jim zabranjuje zakon, še večja vnebovpijoča krivica bi bila pa, ako bi se poročenim učiteljicam odvzela pokojnina. Ali ni to sad njenih dolgoletnih študij in muk? In če se poroči, ali ne potrebuje ravno tako težavno zaslužene pokojnine? Zasluge pač ostanejo iste. Društvo učiteljic na Kranjskem naj bi se o teh zadevah čimprej posvetovalo in odposlalo na merodajno mesto resolucijo glede enakosti pri bodočem urejanju učiteljskih plač, glede

ga razdrobe, in ako je snov pripravna za uporabo, porabijo njegovo snov za novo delo.

Tako je tudi smrt razbila moj kalup — telo, ni pa uničila Stvarnikovega, najbolj dovršenega, umetniškega dela, zakaj ta hip, ko se je razbil kalup, se je moj duh rodil v novo življenje.

Ali, dragi Švon, v mojem perispritu se ne zrcali samo oblika človeka, ampak v perispritu so začrtana vsa moja zemeljska dejanja liki zareze na gramofonski plošči. Niso pa vsa človeška dejanja vredna Stvarnikovega dela.

Kakor črne pege zatemne čisto zlato, tako omadežujejo svetločist perisprit zla in slaba dejanja, s katerimi je človek s svojo sebično strastjo onečastil samega sebe.

Prvi moj pogled v sebe je bil zdvojljiv, ker sem zagledal v sebi in na sebi polno črnih peg. Ti madeži so rodili v meni, kakor sem Ti že pisal, grozne predstave in zbudile v meni boleč čut, da sem s pekočo bolestjo trgal s sebe svoja črna dejanja.

Vprašaj, kako je mogoče, da bi vtiski dejanj bili vdolbeni v nečem, česar se mi ne zavedamo? Zakaj bi moral biti baš perisprit? Kaj bi ne bili lahko začrtani naši vtiski v možganih? Ako ne v možganih, pa v našem srcu, in če ne v srcu, pa v našem drobu?

pokojnine, da jo omožene učiteljice uživajo v isti meri kakor učitelji, in glede možnosti učitelja.

Slavica.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja K 20.559'18.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Tiskovni sklad mladinskih knjig in časopisov.

I.

Namen.

Organizacija slovenskega učiteljstva je vzela v roke izdajo mladinskih knjig in mladinskih časopisov. Izšle so 4 knjižice bogate vsebine; XI. leto izhaja „Zvonček“, tretje leto pa izhajata list za mladino: „Naša bodočnost“ in vzgojevalni list za starše „Domače ognjišče“. Glavni namen mladinskih knjig in mladinskega časopisa je, da se razširijo v najširše sloje našega naroda. Lep in vzvišen namen; le tem potom pridemo v okom nezdravemu čtivu, ki zastruplja mladino in odrasle ljudi ali jih pa fanatizuje. Gotovo je jasno vsakomur, kaj in koga mislimo. Takozvani ljudski spisi in časopisi so najnižje cene in narodu na škodo precej razširjeni. Le pomislimo, kakšnih raznih sredstev se v ta namen poslužujejo tisti „vzgojevalci“ naroda!

Proti našim mladinskim knjigam in časopisu doslej še niso po rovtarsko rohnili in divjali, pa jim menda tudi ne bo mogoče, ker so brez peg in služijo le v pouk in vzgojo. Čimbolj bodo razširjeni, tembolj bodo rodu in nam v korist in blaginjo. Sedanja cena knjig je, povprečno vzeto, previsoka, istotako časopisja. Vsak delavec bi rad kupil knjigo, a je ne more. Krona je zanj ob današnji draginji velik denar. Nabaviti si jo torej morejo le bogatejši sloji. [Ubožnejši pa so na ta način prikrajšani za dobro in zdravo čtivo.

To vendar ni povsem pravilno. Ta nedostatek odpraviti, je velevažna zadeva, če ne — kulturno delo. Knjižica za mladino in poučno-vzgojevalno časopisje naj postane popularno, naj si zagotovo pot v vse stanove našega naroda. Postati mora ceno in lepo! Bo li mogoče?.

II.

Mogoče bo!

Celokupni narod bi zlagal takomenovani „Tiskovni sklad mladinskih knjig in časopisov.“ Deleži bi bili po 10 K; višje se ne bi seglo. Nabrana glavnica bi se obrestovala in njene obresti bi se uporabljale na ta-le način: Ti-

Ne, dragi Švon, vtiski niso začrtani ne v možganih ne v srcu in ne v drobu. Po snovnih čutih dobiva duh vtiske iz obkrožujočega sveta v svojo dušo, ki je obdana s perispiritom. Porečeš: „Kdo pa je že videl ta perisprit?“ O perispritu se vsak dan lahko prepričaš, ako imaš zmognost, da si hipnotizer ali magnetizer.

Si li čital podlistek v „Učiteljskem Tovarišu“ lansko leto o hipnotizmu? Tam imaš razpravo in dokaze, da človek ni samo pojav, kot se nam po svoji snovi prikazuje, ampak je v njem še drug pojav, ki je zoper v snovem kalupu, dokler goden ne izide iz njega. Pojav sledi pojavu iz pojava.

Perisprit je ona pergamentna pola, na kateri so vdolbeni vsa naša dejanja, ki lahko stopijo kakor predstave na dan. Duh ima zmognost, da te predstave lista po polah življenja, in vsaka knjiga življenja je v novem življenju odprta listina vsakomur na razpolago in vsakomur v pogled.

V novem življenju ni svetohlinstva in ni črnih mask, ki bi si z njim zakrivali svoj obraz.

Vez, ki me je vezala z vami, se ni pretrgala.

Nočni čuvaj kliče uro eno, zato končam.

Troj

Afron.

skarski troški, troški za klišee itd. bi se deloma ali popolnoma pokrili z obrestmi imenovanega sklada. Če ti troški odpadejo, se bo cena knjig in časopisja zanesljivo znižala pod polovico sedanje cene.

N. pr.: Natisnilo bi se 1000 izvodov ml. knjige.

Stanejo na 1000 izvodov	1 K 1000 K
troški	1000 „ 40 h 400 K
1000 izvodov	600 K,

1 komad na 60 h.

Če stane knjižica sedaj le 60 vinarjev, poprej pa 1 K, ne bo se li dalo sedaj več izvodov razprodati?

V prvi vrsti bi prispevali za sklad vzgojevalci mladine, narodna društva, korporacije in denarni zavodi, potem še le posamezniki.

III.

Uprava.

Upravo „Tiskovnega sklada“ bi vzeli v roke ljudskošolski učitelji, učitelji meščanskih šol in profesorji višjih zavodov. Kako to urediti, se prepusti izkušenim organizatorjem. Ali vendar se naj upravitelstvo in vodstvo približno tako sestavi: Torišče vsega gibanja in podjetja bi bila Ljubljana. Slovensko ozemlje se razdeli na tri okrožja: I. okrožje: Kranjsko, II. „ Štajersko-Koroško. III. „ Primorje. Predsednik na Kranjskem, I. podpredsednik na Kranjskem. II. „ „ Štajerskem, oziroma Koroškem. III. podpredsednik v Primorju.

Odbor:

Trije člani vsakega okrožja.

Vsako okrožje vsebuje 1 ljudskošolskega učitelja, 1 meščanskega učitelja, 1 profesorja.

Nadzorstvo:

I. okrožje: 1 mešč. učit., 1 prof.

II. „ 1 ljudsk. učit., 1 prof.

III. „ 1 ljudsk. učit., 1 mešč.

O delovanju in razvoju se bi leto za letom poročalo v stanovskih listih in v dnevnikih, da bo vsakomur omogočen vpogled.

IV.

Pristop.

Pristop k „Tiskovnemu skladu“ bi bil vsakemu Slovincu dovoljen. Delo bi se pa naj vršilo v sledečem redu:

1. Vsa učiteljska društva z 1 ali več deleži.
 2. Vsak ljudskošolski učitelj ali učiteljica.
 3. Vsi učitelji meščanskih šol.
 4. Vsi profesorji srednjih šol.
 5. Razni denarni zavodi z 1 ali več deleži.
 6. Razne korporacije in društva.
 7. Občinski sveti.
 8. Posamezni Slovenci.
- Pričelo bi se pri učiteljskih društvih in delovalo približno v istem smislu dalje. Vabljeni so vsi, ki se zanimajo za to stvar in naj povedo svoje mnenje, da se nam pojmi izbistrijo. M.

Opomba uredništva: Objavljamo ta članek, ne da bi se docela — zlasti s III. delom — strinjali z njim. Vabimo pa vse, ki se zanimajo za razvoj našega mladinskega slovstva, da razmišljajo o tem in povedo svoje mnenje. Najpripravnejše in najumesnejše pa bi bilo govoriti na „Zavezini“ skupščini.

O možitvi tržaških učiteljic.

Poročilo v „Tovarišu“ v predzadnji številki o naslovni temi vsebuje nekoliko netočnosti. Toriščica Sabadinova je v kratkih besedah povedala približno to, kar smo čitali v 4. števil. „Tovariša“. Rekla je, da se ji vidi poniževalno in človeka nedostojno, ako se ji kratkoma prepove, da ne sme razpolagati s svojo osebo, kakor ji je drago. Res je, da je mnogo učiteljic med nami — in med njimi morda tudi ona sama — ki bi ne hotele nobenega, oziroma ne mogle dalje služiti v slučaju možitve, ali mnogo jih je med njimi, ki so res vse navdušene za učiteljski stan in ki bi se morda le nerade odpovedale učiteljevanju. In kakor rečeno, koliko je omoženih učiteljic, ki ne store svoje dolžnosti v šoli?

V zadnjem času je slišala med učiteljicami glasove, naj bi se me potezale za penzijo

v razmerju s službenimi leti. Res, to bi ne bilo slabo, in ako nam kaj takega dovoli, bi bila tudi ona popolnoma zadovoljna, četudi nam ne dovoli službovanja po poroki. Misli pa, da do tega ne pridemo nikdar. Svetuje in misli tedaj, da bi ne bilo taktično, postaviti se direktno proti zakonu, ker v slučaju, da nam nočejo dati penzije, bi nam ne hoteli niti tega dovoliti, proti čemur bi se sedaj v svoji kratkovidnosti tako energično postavile. Morale bi si pustiti odprte vse poti in zahtevati, naj vsaki učiteljici dajo na izbiro, ali ostane še dalje učiteljica ali pa hoče iti v penzijo, oziroma ji dati odškodnino, ako sama to želi.

Na to je čitala tov. Gregoričeva svoj referat, ki smo ga čitali v „Tovarišu“. — K sklepu je predlagala približno te resolucije:

1. Tržaške slovenske učiteljice se upirajo možitvi učiteljic, ker vedo, da bi ne mogle izvrševati dvojnega poklica kot učiteljice in matere.

2. Zahtevajo, naj bi se jim v slučaju možitve izplačevala penzija v razmerju s službenimi leti.

3. Ako pa slavní magistrat iz enega ali drugega vzroka preferira odpraviti prepoved možitve, naj se jo odpravi in to le onim učiteljicam, ki bi ne hotele ali ne mogle služiti. Nakazalo in izplačevalo naj bi se jim v mesečnih obrokih določeno odškodnino, kar bi ne bila sicer pokojnina, ampak vendar nekaj podobnega.

Vnela se je debata o prvi točki. Predlagalo se je, naj se prva točka popolnoma izpusti in stavite le drugi dve točki, ali pa vsaj besedilo prve točke tako prikoji, da bi kolikortoliko soglašalo s tretjo. V tem je bila pisateljica teh vrstic odpoklicana in ko se je vrnila, se ji je reklo, da se le besedilo prve točke ublaži, s čemer da vse soglašajo. Fakt pa je, da se o stvari ni glasovalo, ampak to le tako površno sklenilo, ne da bi se vprašalo, ali je in koliko jih je drugačnega mnenja.

Razpravljalo se je tudi nekoliko o izpremembi načrta ročnih del in pa o uvedbi strokovnih učiteljic v tem predmetu. Sklenilo pa se je s tem počakati, da vidimo kako stališče zavzemljejo o tem italijanske kolegije.

Po sestanku so se pa hitro slišali glasovi nezadovoljnosti. Ta in ona ni bila zadovoljna s sklepi, ampak izrekla se je želja, naj bi se sklical nov sestanek, da se boljše razgovorimo. Mislim pa, da bi bilo dobro za sedaj počakati in videti, ali je kaj upanja sploh, da bi se sprejela druga točka. V slučaju, se o ne zgodi bo res treba novega sestanka in novih sklepov, ker bi pač ne bilo pametno, da bi same pomagale drugim — vezati sebi roke.

Še nekaj besed o stvari. Vprašanje, ali naj se učiteljicam dovoli poroka ali ne, nas je našlo nepripravljenega. Nobena ni o tem nikdar razmišljala. To vprašanje ni vzkliklo iz nas in se polagoma razvilo. Moral je priti nekdo, ki nas je spomnil, in ko se nam je stavilo vprašanje, kaj bi bilo za šolo bolje, smo gledale druga drugo in nismo si bile na jasnem, kaj bi bilo za šolo bolje, kaj bi bilo za nas bolje in kaj pravzaprav hočemo. Vajene smo bile na dosedanje prakso, da se nam zdi nemogoče, da bi bilo odslej drugače. Res bi bilo pač še najbolje, ako bi se nam dala penzija. Da bi se pa to uresničilo, se niti ne upam misliti. Res je sicer, da je v marsičem Trst dežela posebnosti, a bojim se, da v tem slučaju ne bo. Ako pa bi nam ne hoteli dati penzije, moramo gledati, da nam kolikortoliko pustijo prosto roko, da ostanemo namreč v službi tudi po slučajni možitvi, ako je kateri to pogodu. In če je med nami edino ena, ki bi kdaj to izkoristila že zaradi te edine moramo zahtevati prostost v tem oziru. Seveda one, ki nočejo to izkoristiti, bi dobile odškodnino, kakor je bila doslej v navadi. Zahtevati bi morale vsekakor, da bi se tudi nadalje izplačevala odškodnina onim, ki bi ne hotele služiti dalje. Že zavest, da smem kolikortoliko storiti, kar sama hočem, je tako prijetna in povzdiguje človeka. Kako je potem za posamezno družino bolje, ne smemo me odločevati za vse, ampak vsaka učiteljica naj s svojim možem po svojem razumu to uravnava.

Tudi bi bilo nekolegalno in indirektno denunciranje omoženih učiteljic, ki bi se jim nekako očitalo, da ne opravljajo svojih dolžnosti kot učiteljice (kot soproge in matere so odgovorne le svoji vesti in svojemu možu) ako bi se postavile proti poroki.